

РІШЕННЯ РАЗОВОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ДФ 36.053.031 ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 36.053.031 Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України, м. Дрогобич, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії **Гранду Михайлу Романовичу** з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 032 Історія та археологія на підставі публічного захисту дисертації **«Костянтин Костянтинович Паньківський (1897–1974): інтелектуальна біографія»** 28 липня 2025 року.

Гранд Михайл Романович, 1990 року народження, громадянин України, освіта вища. У 2020 році закінчив Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, де здобув ступінь вищої освіти магістр. Присвоєно кваліфікацію вчителя історії та основ правознавства.

З вересня 2021 року по теперішній час працює молодшим науковим співробітником НДС Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Упродовж 2021 – 2025 рр. навчався в аспірантурі Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка за спеціальністю 032 Історія та археологія, галузь знань 03 Гуманітарні науки.

Здобувач має 9 публікацій, з яких: п'ять статей опубліковано в наукових фахових виданнях України категорії «Б» та чотири – у збірниках матеріалів конференцій.

Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України щодо публікації основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Гранд М. Громадсько-політична діяльність Костя Паньківського наприкінці Другої світової війни та у перші післявоєнні роки (1944–1948). *Актуальні питання гуманітарних наук : міжсвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія.* 2022. Вип. 49. Т. 1. С. 4–10. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/49-1-1>

2. Гранд М. Оцінка Костем Паньківським діяльності українських політичних і громадських організацій у роки Другої світової війни (1939–1945). *Проблеми гуманітарних наук : збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія.* 2023. Вип. 12/54. С. 201–215. DOI: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.12/54.283745>

3. Гранд М. Діяльність Костя Паньківського в роки нацистської окупації України (1941–1944). *Проблеми гуманітарних наук : збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.*

Серія Історія. 2024. Вип. 15/57. С. 97–105. DOI: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.15/57.10>

4. Гранд М. Листування Костянтина Паньківського у 1920–1940 рр.: джерелознавча дескрипція. *Актуальні питання у сучасній науці. Серія Історія та археологія*. 2024. Вип. 7 (25). С. 933–944. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7\(25\)-933-944](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-7(25)-933-944)

5. Гранд М. Матеріали судових справ 1930-х рр. як документальні свідчення адвокатської діяльності Костянтина Паньківського. *Актуальні питання у сучасній науці. Серія Історія та археологія*. 2024. Вип. 12 (30). С. 1199–1220. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-12\(30\)-1199-1220](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-12(30)-1199-1220)

Опубліковані праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

6. Гранд М. Діяльність Костя Паньківського в еміграційний період існування УЦК (липень 1944 – березень 1945 рр.). *Інтеграційні процеси в Європі: історія, розвиток та перспективи* : зб. матеріалів Всеукраїнської наукової конференції (м. Умань, 6 жовтня 2022 р.). / упор. О. Скрипник. Умань : Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2022. С. 52–56.

7. Гранд М. Громадська діяльність адвоката Костянтина Паньківського у 1920–1930-ті рр. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи* / ред.: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький. Конін – Ужгород – Перемишль – Херсон : Посвіт, 2023. Том XV: Наукові пошуки в контексті викликів і конфліктів. С. 18–19.

8. Гранд М. Дитячі та юнацькі роки Костянтина Паньківського. *Актуальні питання освіти і науки в умовах сучасної російсько-української війни* / ред.: В. Ільницький, Р. Корсак, Т. Пантюк, О. Петrenchко, В. Старка. Дрогобич – Ужгород – Тернопіль : Посвіт, 2024. Том I. С. 45–47.

9. Гранд М. Історіографія життя та діяльності Костянтина Паньківського (1897–1974). *V International Scientific and Practical Conference «Theoretical and practical aspects of modern scientific research»*. Сеул, 2025. С. 451–453. DOI: <https://doi.org/10.36074/logos-24.01.2025.099>

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

1. Ільницький Василь Іванович, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України та правознавства Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

2. Соляр Ігор Ярославович, член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, професор, директор Інституту українознавства імені І. Крип'якевича НАН України.

Зауваження, висловлені у відгуку опонента:

1. У роботі доцільно було б більш чітко розмежувати та проаналізувати еволюцію політичних поглядів К. Паньківського, зокрема, зміну його ставлення до різних політичних сил та ідеологій протягом життя, особливо у переломні моменти, такі як Друга світова війна та повоєнний період. Було б цікаво побачити більш глибокий аналіз його внутрішніх трансформацій під впливом зовнішніх обставин та взаємодії з різними ідеологічними течіями української еміграції, що могло б поглибити розуміння його інтелектуального розвитку.

2. При розгляді джерельного комплексу, особливо щодо мемуарної літератури, варто було б приділити більше уваги аналізу достовірності та інтерпретації спогадів. Враховуючи суб'єктивність мемуарної літератури та можливі розбіжності з архівними даними, було б доцільно ввести окремі критичні зауваження щодо використання цього типу джерел, можливо, шляхом порівняння різних спогадів про одні й ті ж події, а також згадати про те, як здобувач долає ці виклики при роботі з мемуарами.

3. На нашу думку, було б корисно поглибити аналіз впливу особистих стосунків, родинних зав'язків та професійного оточення на формування світогляду та діяльність К. Паньківського. Адже інтелектуальна біографія нерозривно пов'язана з соціальним контекстом, а взаємодія з іншими визначними діячами, як-от В. Кубійовичем, могла суттєво впливати на його рішення та погляди, що могло б ще повніше розкрити його постать.

4. Дисертант приділив значну увагу епістолярній спадщині К. Паньківського 1930-х рр., представивши її в окремому підрозділі. Однак, вважаємо, що підрозділ 3.2 не зовсім відповідає проблемно-тематичній структурі третього розділу. Текстовий матеріал цього підрозділу можна було успішно розподілити поміж іншими параграфами дисертації, особливо зважаючи на те, що він містить згадки про листування К. Паньківського у 1940-ві рр.

5. Для більш багатоаспектного розкриття взаємин між К. Паньківським і діячами української діаспори у післявоєнні роки варто було б скористатися архівом Української вільної академії наук у США. На жаль, цей архів залишається мало доступним для вітчизняних науковців, проте його матеріали можуть стати фундаментальними для багатьох студій з історії української еміграції.

3. Кобута Степан Йосифович, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України і методики викладання історії Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Зауваження, висловлені у відгуку опонента:

1. При характеристиці професійної правничої діяльності варто було б конкретизувати адвокатську і громадянську роль і місце К. Паньківського у гучних політичних судових процесах 1930-х років (процесу Біласа-

Данилишина, Львівського процесу 1936 р.), інших подібних заходах, щоб розкрити чинники приналежності до особливої (статусної) адвокатської групи оборонців, і прослідкувати взаємозв'язок між правничою та суспільною місіями.

2. Показуючи професійну діяльність адвоката К. Паньківського у міжвоєнний період, вартувало б подати своєрідність правових, соціальних і матеріальних умов діяльності українських адвокатів у 1920–1930-ті рр., особливо при розгляді так званих політичних справ. Також потребують ширшого контекстного пояснення окремі сюжети розділу, як наприклад: постать підсудного на Варшавському процесі над членами ОУН Я. Рака (с. 86), суперечку між депутатом і правником О. Когутом та політичним діячем М. Стахівим (с. 92), спробу залучення в якості свідка письменниці К. Гриневич та взаємин К. Паньківського з її сином В. Гриневичем.

3. З огляду на заявлений жанр інтелектуальної біографії доцільно ширше показати взаємозв'язок між особистими переживаннями, емоційним станом та інтелектуальною діяльністю К. Паньківського, особливо в періоди криз та викликів (реакція на смерть брата С. Паньківського, на різних етапах Другої світової війни, в перші роки еміграції). Це дозволило б глибше розкрити його характер та мотивації, а також відобразити, яким чином психологічні якості характеру (стійкість чи вразливість) впливали на його інтелектуальний розвиток та політичні рішення.

4. У контексті ролі та місця К. Паньківського у середовищі українських діячів, вартує розширити компаративістський підхід його діяльності з іншими сучасними постатями української еміграції, зокрема з тими, хто представляв різні політичні та ідеологічні течії. Це дозволило б краще окреслити його особистий внесок та місце в історії, а також виявити спільні риси та відмінності в діяльності української еміграції загалом, поглибити розуміння її внутрішніх розбіжностей та консолідаційних процесів.

5. У четвертому розділі, на нашу думку, доцільно було конкретизувати погляди та оцінки К. Паньківського щодо повсякденного та культурно-освітнього аспектів життя українського суспільства в умовах нацистської окупації.

6. У тексті розділів трапляються термінологічні неточності щодо назв чи конкретних політичних явищ, наприклад: авторського пояснення назви «Товариство українсько-руських правників» 1909 р. (с. 101), вживання терміну Карпатська Україна (с. 81), характеристики політичного режиму Другої Речі Посполитої як польський тоталітарний режим (с. 88, 91) та ін.

4. Тельвак Віталій Васильович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Зауваження, висловлені у рецензії рецензента:

1. Водночас вкажемо М. Р. Гранду на існування певних джерельних резервів його теми. Так, Автор, на наше переконання, недостатньо занурився в щоденники і спогади діячів досліджуваної доби, що була часом розквіту української мемуаристики. В цьому плані добрим орієнтаційним помічником дисертанту стала б ґрунтовна монографія Надії Любовець «Українська мемуарна традиція: еволюція у вимірах часу (XII ст. – перша третина XX ст.)». Для прикладу згадаємо, що чимало уваги громадській праці представників родини Паньківських відведено у щоденнику Михайла Грушевського, мемуарах інших сучасників К. Паньківського. Їхнє опрацювання дозволило б, поза сумнівом, суттєво збагатити авторський аналіз.

2. Разом із тим, в дослідженні такого рівня хотілося б почути про загальну концептуальну парадигму, в якій створене дисертаційне дослідження. На наше переконання, рецензована праця написана в руслі популярної сьогодні серед історіографів культурно-інтелектуальної історії. Тож саме з аналізу її евристичних можливостей для вивчення інтелектуальної біографії К. Паньківського і слід було починати характеристику сконструйованої методологічної моделі. Також у цій частині першого розділу бракує авторської інтерпретації обраного понятійного апарату (приміром, соціокомунікативний простір), що має виразне методологічне навантаження.

3. Зауваження стосується рецептивного аспекту. Йдеться про те, що характеризуючи історичні реконструкції К. Паньківського у четвертому розділі, М. Р. Гранд практично не наводить полеміки з ними в емігрантському середовищі. Натомість, як відомо, в перші повоєнні десятиліття українська діаспора на американському континенті була доволі виразно поділена на прихильників республіканської, гетьманської та націоналістичної орієнтацій, між якими велися інтенсивні ідейні суперечки на шпальтах публіцистичних видань. Тож погляди К. Паньківського, як одного із публічних інтелектуалів республіканського напрямку, були піддані серйозній критиці з боку ідейних опонентів.

4. Ще одне зауваження стосується архітекτονіки роботи. Йдеться про те, що робота побудована за хронологічним принципом і сфокусована на послідовній реконструкції періодів життєдіяльності К. Паньківського. Натомість, останній розділ роботи порушує цей підхід і має виразний проблемний характер. Внаслідок цього в ньому є деякі сюжетні повтори з попередніх розділів, яких не можна було уникнути за такої репрезентації матеріалу. На нашу думку, було б доречніше інтегрувати сюжети останнього розділу до відповідних біографічних частин дисертації.

5. Лазурко Лідія Миколаївна, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України та правознавства Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Зауваження, висловлені у рецензії рецензента:

1. Водночас вкажемо і на певні труднощі, що виникли у автора з характеристикою радянської історіографії проблеми, що розгорнута назагал на одній сторінці роботи (с. 34-35). Відтак видається, що більш відповідним був би хронологічний поділ наукового доробку, демаркаційною лінією якого є початок 90-х рр. XX ст.

2. Проте у контексті поділу автором джерельної бази на групи (с. 39) виникає запитання про доцільність змішування у одній схемі таких різних критеріїв класифікації як місце збереження джерела та його вид. Більш доцільним видається застосування звичайної видової класифікації писемних джерел, адже саме вони складають основу цього дослідження.

3. Автор виявив неабияку обізнаність проблеми методологічних підстав креації інтелектуальної біографії, проте систематизація викладеного була б більш чіткою, якби автор рухався від окреслення загальних принципів і методів дослідження до конкретних методологічних технік. Вважаємо, що у цьому підрозділі доволі обмеженим є термінологічний блок, зведений до представлення розуміння поняття «інтелектуальна біографія» (с. 44) від якого суттєво віддалено подано визначення різновидів біографій (с. 51).

4. У окремий підрозділ автором виведено тему соціокомунікативного простіру К. Паньківського, відтвореного на підставі його ділового листування впродовж 1930-х років, що видається нам не вельми доцільним. Назагал наświetлення теми професійної діяльності К. Паньківського могло б отримати більшу рельєфність завдяки інтеграції цих підрозділів.

5. Не можемо не звернути увагу на певне ігнорування особистісної лінії його життя. Це особливо впадає у вічі на контрасті з тим, як представлено ранні роки його життя.

6. Автору не вдалося уникнути деяких повторень його біографічних сюжетів, представлених у попередніх розділах.

Результати відкритого голосування:

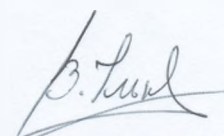
«За» — 5 членів ради

«Проти» — немає

«Утрималися» — немає

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Гранду Михайлу Романовичу** ступінь доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 032 Історія та археологія.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Василь ІЛЬНИЦЬКИЙ

